

PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖ

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo
ginklo panaudojimo atvejais sukeliama
padarinių likvidavimo

P l a n a s

2005 metai

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Turinys	Data: 2005
---	---------	------------

Plano turinys:

I. Bendrosios nuostatos

1. Plano tvirtinimas.....	2	psl.
2. Plano derinimas.....	3-4	psl.
3. Plano teisinis pagrindas.....	5	psl.
4. Pagrindinės plane vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimas	5-6	psl.
5. Plane vartojamos santrumpos	6	psl.

II. Pavojaus bei rizikos analizė ir įvertinimas

6. Masinio naikinimo ginklas	7	psl.
6.1. branduolinis ginklas	8	psl.
6.2. cheminis ginklas	8	psl.
6.3. biologinis ginklas	8-9	psl.
7. Kitos ginklų rūšys bei priemonės	9-10	psl.

III. Veiksmų organizavimas

8. Reaguojančių spec. tarnybų funkcijos	10	psl.
8.1. priešgaisrinės gelbėjimo tarnyba.....	10-11	psl.
8.2. policija.....	11	psl.
8.3. greitosios medicinos pagalbos tarnyba.....	11	psl.
9. Valstybės priežiūros institucijų funkcijos		
9.1. visuomenės sveikatos centro (filialas)	12	psl.
9.2. radiacinės saugos centro Šiaulių skyrius funkcijos.....	12	psl.
9.3. aplinkos apsaugos agentūra.....	12	psl.
9.4. valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.....	13	psl.
10. Savivaldybės ekstremalių situacijų valdymo centras.....	13	psl.
11. Kitų įstaigų ar institucijų funkcijos.....	13	psl.
11.1. ligoninė.....	13	psl.
11.2. pirminės sveikatos priežiūros centras.....	14	psl.
11.3. kelių priežiūros tarnyba.....	14	psl.
11.4. hidrometeorologinė stotis.....	14	psl.
11.5. kariuomenės padaliniai.....	14	psl.
11.6. Raudonasis kryžius.....	14	psl.
12. Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas.....	15	psl.
12.1. vadovavimas.....	15-16	psl.
12.2. situacijos vertinimas.....	16	psl.
12.3. perspėjimas ir visuomenės informavimas.....	16-17	psl.
12.4. ryšiai ir informacinių pranešimų teikimas.....	17	psl.
12.5. medicinos pagalbos teikimas.....	17-18	psl.
12.6. žmonių sanitarinis švarinimas ir transporto nukenksminimas.....	18	psl.
12.7. evakuacija ir apgyvendinimas.....	18-19	psl.
12.8. resursų valdymas.....	20	psl.
13. Civilinės saugos veiksmai.....	20-21	psl.
IV. PRIEDAI (schemos, duomenys ir kt.).....	23	

**PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS**

ĮSAKYMAS

**DĖL PAKRUOJO RAJONO SAVIVALDYBĖS VEIKSMŲ TERORO AKTŲ IR MASINIO
NAIKINIMO GINKLO PANAUDOJIMO ATVEJ AIS SUKELIAMŲ PADARINIŲ
LIKVIDAVIMO PLANO IR JO PRIEDŲ PATVIRTINIMO**

2005 m. gruodžio d. Nr. A -
Pakruojis

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymu (Žin., 2004, Nr. 28-872) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 850 (Žin., 2003, Nr. 64-2908) patvirtinta „Teroro aktų sukeltamų krizinių situacijų padarinių likvidavimo programa“:

1. T v i r t i n u Pakruojo rajono savivaldybės veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeltamų padarinių likvidavimo planą ir jo priedus (pridedama).

2. Į p a r e i g o j u :

2.1. Pakruojo rajono savivaldybės ekstremalių situacijų valdymo centrą vadovautis šiuo planu teroro aktų bei masinio naikinimo ginklo panaudojimo atveju;

2.2. Pakruojo rajono savivaldybės administracijos civilinės saugos darbuotoją Daivą Rocienę, organizuoti periodinį plane esamų duomenų tikslinimą ir plano kopijas (išrašus) pateikti suinteresuotoms institucijoms.

3. Įsakymo vykdymo kontrolę pavedu Pakruojo rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojui Algimantui Čepuliui.

Administracijos direktorius

Emilijus Junevičius

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Bendrosios nuostatos Plano derinimas	I.2 Data: 2005
---	---	-------------------

2. Plano derinimas

Institucijos pavadinimas	Vadovo pareigos, vardas, pavardė, parašas, data
Šiaulių AVA Civilinės saugos departamentas	
Pakruojo priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba	
Pakruojo rajono policijos komisariatas	
Pakruojo rajono pirminės sveikatos priežiūros centras	
VI Pakruojo ligoninė	
Visuomenės sveikatos priežiūros centras Pakruojo filialas	
Pakruojo rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	

Radiacinės saugos centras Šiaulių skyrius	
Šiaulių hidrometeorologinė stotis	
Pakruojo krašto apsaugos savanorių pajėgų 6-osios prisikėlimo apygarda 671 kuopa	
Pakruojo rajono Raudonojo kryžiaus komitetas	
Pakruojo rajono aplinkos apsaugos agentūra	

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Bendrosios nuostatos Plano teisinis pagrindas Pagrindinės plane vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai	I. 3/4 Data: 2005
---	--	--------------------------

3. Plano teisinis pagrindas

- LR Civilinės saugos įstatymas;
- LR Vyriausybės 2003-06-26 nutarimas Nr. 850 „Dėl teroro aktų sukeliama krizinių situacijų padarinių likvidavimo programos patvirtinimo“;
- Civilinės saugos departamento prie KAM direktoriaus 2003-12-30 įsakymas Nr. V-141 „Dėl veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama likvidavimo planavimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“;
- Civilinės saugos departamento prie VRM direktoriaus 2004-11-12 įsakymas Nr. V-147 patvirtintos „rekomendacijos kaip atlikti cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ar branduolinėmis medžiagomis paveiktų asmenų sanitarinį švarinimą“;
- Pakruojo rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2005-04-20 įsakymas Nr. A-166 „Dėl Pakruojo rajono savivaldybės civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano patvirtinimo“;
- Pakruojo rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2005-04-18 įsakymas Nr. A-161 „Dėl Pakruojo rajono savivaldybės ekstremalių situacijų valdymo centro (ESVC) sudarymo, ESVC nuostatų ir ESVC narių perspėjimo-informavimo schemos patvirtinimo“;
- Pakruojo rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2005-04-18 įsakymas Nr. A-162 „Dėl gyventojų evakavimo komisijos sudarymo prie Pakruojo rajono savivaldybės ekstremalių situacijų valdymo centro sudėties nuostatų patvirtinimo“.

4. Pagrindinės plane vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai

Terorizmas - tyčinė, dažniausiai politiškai motyvuota, planinga smurtinė veikla, nukreipta prieš civilizuotas valstybes ir jų piliečius, priešiška visuotinai pripažintomis teisės normomis – šiuolaikinės civilizacijos pagrindui.

Teroro aktas – planinga smurtinė veika – pavienių asmenų (jų grupės, organizacijos ar tarptautinio susivienijimo) interesų įgyvendinimo forma.

Masinio naikinimo ginklas – sąvoka, aprėpianti branduolinės, biologinės ir cheminės ginkluotės (lietuviškas trumpinimas – ABC) ir kitas, ypač didelę naikinamąją galią turinčias ginkluotės rūšis.

Kovinė nuodingoji medžiaga – aukšto toksiškumo cheminiai junginiai, skirti prieš karius ir gyventojų naikinimui, žalojimui, oro, apsaugos priemonių, ginkluotės, technikos, darbo priemonių ir vietovės užteršimui.

Pavojingas biologinis preparatas – patogeninių mikroorganizmų kultūros, sporos, jų ir kitų gyvų organizmų produkuojami toksiniai, miltelių aerosolių ir tirpalų pavidalu, galintys sukelti masinius žmonių ir gyvulių susirgimus bei apsinuodijimus, o taip pat užteršti aplinką.

Sprogmuo – sprogstamoji medžiaga (parakas, kietasis raketinis kuras, branduolinis kuras) ir jai susprogdinti (uždegti, sužadinti) skirtas degtuvas, kapsulė arba sprogdiklis.

Sprogimas – procesas, kada staigiai besiplečiant karštomis dujoms, medžiagos yra išmetamos į skirtingas puses.

„Nešvari bomba“ – tai bomba, kurioje be įprastinių komponentų įmontuoti papildomi elementai (pvz.: dinamitas su radioaktyviosiomis medžiagomis), padidinantys naikinantį efektą sprogdimo metu;

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Bendrosios nuostatos Pagrindinės plane vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai Plane vartojamos santrumpos	I. 4/5 Data: 2005
---	---	--------------------------

Gelbėjimo darbai – judėjimo maršrutų ir darbų vietos žvalgyba; gaisrų ribojimas ir gesinimas judėjimo maršrutuose ir darbų ruožuose; žmonių ir turto gelbėjimas ant vandens ir po vandeniu; nukentėjusiųjų transporto įvykiuose gelbėjimas; cheminių ir radiacinių incidentų lokalizavimas ir slopinimas; nukentėjusiųjų paieška, gelbėjimas iš apgriautų ir degančių pastatų, nukritusių orlaivių, skęstančių laivų, apsemtų, užterštų dujomis ir dūmais patalpų bei griuvėsių; sugriautų ir užverstų slėptuvių bei priedangų atkasimas, jose esančių žmonių gelbėjimas; vėdinimo užtikrinimas užverstose slėptuvėse, esant sugadintai filtravimo-vėdinimo sistemai; pirmosios medicinos pagalbos suteikimas nukentėjusiems asmenims bei jų gabenimas į gydymo įstaigas; gyventojų perkėlimas iš pavojingų rajonų į nepavojingus;

Gyventojų evakavimas – organizuotas gyventojų iškeldinimas iš teritorijų, kuriose pavojinga gyventi, suteikiant jiems stacionarines arba laikinas gyvenamąsias patalpas;

Specialusis švarinimas – vietovė, technikos, apsaugos bei darbo priemonių degazacija, deaktyvacija, dezinfekcija ir žmonių sanitarinis švarinimas;

Sanitarinis švarinimas – taršos sumažinimas arba pašalinimas nuo nukentėjusiojo kūno ir aprangos iki nepavojingo žmogui ir aplinkai lygio.

Sanitarinio švarinimo punktas – tam tikslui parengta vieta (stacionarios ar laikinai įrengtos patalpos), kurioje vykdomas žmonių sanitarinis švarinimas ir užterštų objektų (panaudoto vandens, nuoplovų, užterštų rūbų ir kt. daiktų) surinkimas tolesniam jų kenksmingumui pašalinti ar laidojimui.

Degazavimas – nuodingųjų medžiagų nukensminimas

Deaktyvavimas – radioaktyviųjų medžiagų šalinimas nuo žmogaus kūno, aprangos, aparatūros ir kt. objektų bei žemės paviršiaus;

Deratizacija – priemonių kompleksas graužikų kontrolei vykdyti, apimantis profilaktiką, stebėjimą, atbaidymą, naikinimą taikant specialius metodus ir priemones;

Dezinfekcija – mikroorganizmų ir kitų biologinių priemonių naikinimas aplinkoje ant daiktų, konstrukcijų, įrengimų, transporto priemonių, kitų paviršių naudojant specialius metodus bei priemones;

Dezinsekcija – priemonių kompleksas vabzdžių kontrolei vykdyti, apimantis profilaktiką, stebėjimą, atbaidymą, naikinimą taikant specialius metodus ir priemones.

5. Plane vartojamos santrumpos:

- **MNG** – masinio naikinimo ginklas;
- **KNM** – kovinė nuodinga medžiaga;
- **IAP** – individualios (asmeninės) apsaugos priemonė;
- **KAP** – kolektyvinės apsaugos priemonės (slėptuvės);
- **BG** – branduolinis ginklas;
- **PM** – pavojinga medžiaga;
- **PBP** – pavojingas biologinis preparatas;
- **ESVC** – ekstremalių situacijų valdymo centras;
- **ES** – ekstremali situacija.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Pavojaus bei rizikos analizė ir vertinimas Masinio naikinimo ginklas	II. 6/6.1 Data: 2005
---	---	-----------------------------

II. PAVOJAUS BEI RIZIKOS ANALIZĖ IR VERTINIMAS

6. Masinio naikinimo ginklas

6.1. branduolinis ginklas (BG)

BG – vadinami šaudmenys, kurių veiksmas pagrįstas radioaktyvių medžiagų (radionuklidų) atomų vidinės energijos, išsiskiriančios šių medžiagų radioaktyvaus skilimo metu, panaudojimu.

Branduoliniam užtaisui naudojamas radioaktyvusis uranas (U235) ir plutonis (Pu239).

Branduoliniams šaudmenims priskiriamos aviacinės bombos, raketos, minos, artilerijos, sviediniai, išvardintus sprogmennis galima susprogdinti ore, ant žemės, po žeme ir po vandeniui.

BG sprogimui būdinga labai didelė galia, pasireiškianti šiais naikinamaisiais veiksmais:

- **smūginė banga** – tai sprogimo metu susidariusi ypač didelę griaujamą jėgą turinčio oro banga, sklindanti viršgarsiniu greičiu į visas puses nuo sprogimo epicentro. Poveikis tiesiogiai priklauso nuo sprogimo galios ir nuotolio nuo sprogimo vietos.

Banga naikina, žaloja ir griauia viską kas pasitaiko jos kelyje – žmones, gyvulius (gyvūnus), medžius, statinius ir pastatus, transporto priemones.

Nuo smūginės bangos apsaugo (slėptuvės – tipų SJG ir SJCHG), o susilpninti jos poveikį gali ir netipinės KAP (rūsiai ir pan. patalpos) bei vietovės reljefo nelygumai (kalvos, grioviai ir pan.).

- **šviesos spinduliavimas** – tai didelę energiją turinčio regimųjų, ultravioletinių bei infraraudonųjų spindulių srautas, susidarantis sprogimo metu iš įkaitusių dujinių sprogimo produktų ir oro.

Šio spinduliavimo trukmė, priklausomai nuo sprogimo galios, siekia nuo kelių iki keliasdešimt sekundžių, o poveikio nuotolis būna žymiai didesnis nei smūginės bangos.

Šviesos spinduliavimas žaloja akis, sukelia sunkius kūno nudegimus ir masinius statinių, pastatų bei gamtinio pobūdžio gaisrus.

Nuo šviesos spinduliavimo žalingo poveikio apsaugo KAP (tipinės ir netipinės slėptuvės), o iš dalies – vietovės reljefo nelygumai bei daiktai iš nedegių medžiagų.

- **skvarbioji radiacija (skvarbioji jonizuojanti spinduliuotė)** – tai gama spindulių ir neutronų srautas, sklindantis iš branduolinio sprogimo vietos.

Šios jonizuojančios spinduliuotės šaltinis yra radionuklidų, esančių sprogmennyje, branduolinė reakcijos (radioaktyvaus skilimo) pasekmė.

Skvarbios radiacijos trukmė siekia nuo kelių iki keliolikos sekundžių.

Jos poveikio pasėkoje žmonėms ir gyvūnams sukeliama spindulinė liga.

Nuo skvarbiosios jonizuojančios spinduliuotės apsaugo tipinės slėptuvės, o susilpnina jos poveikį kitos KAP, pastatai ir vietovės reljefo nelygumai.

- **radioaktyvioji tarša** – tai aplinkos (teritorijos) užteršimas dėl iš branduolinio sprogimo debesies iškritusių radioaktyvių medžiagų, kurios, tęsdamos radioaktyvųjų skilimą, spinduliuoja alfa, beta ir gama spindulius.

Ji iššaukia išorinę, kontaktinę ir vidinę žmonių bei gyvulių (gyvūnų) apšvitą, užteršia maisto produktus, geriamą vandenį, pašarus, gyvenamą ir darbo aplinką, gamtą.

Radioaktyviajai taršai dėl pastovaus iškritusių radioaktyvių medžiagų skilimo būdingas jonizuojančios spinduliuotės lygio mažėjimas. Apytikriai radiacijos lygio sumažėjimas tiesiogiai susietas su laiku (santykiu 10:7) – pvz. jeigu po branduolinio sprogimo parėjus 1 val. yra 100 %, tai po 7 val. – 10 %, o po 49 val. – 1 % ir t.t..

Apsaugos priemonės nuo jonizuojančios spinduliuotės nurodytos Pakruojo rajono savivaldybės civilinės saugos parengties ES plano I skyriaus 7.2 dalyje (71 psl.) ir plano 6 priede (23 psl.).

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliamų padarinių likvidavimo planas	Pavojaus bei rizikos analizė ir vertinimas Masinio naikinimo ginklas Cheminis ir biologinis ginklas	II. 6/6.2 Data: 2005
---	---	-----------------------------

6.2. cheminis ginklas

Cheminių ginklo esmę sudaro KNM, kurias panaudojus sveikatai ir gyvybei pavojingomis koncentracijomis užteršiama aplinkos komponentai (žemė, oras, vanduo, augmenija), gyvenama ir darbo aplinka, o tiesiogiai patekusios į organizmą sukelia žmonių, gyvulių (gyvūnų) mirtį arba juos sužaloja.

Pagal poveikį žmogaus organizmui KNM skirstomos į šias grupes:

- **nervus paralyžiuojančios** (zarinas, zomanas, Vx dujos);
- **odą žeidžiančios** (ipiritas);
- **bendro nuodijančio veikimo** (chlorcianas, ciano anglies rūgštis);
- **dusinančios (troškinančio) poveikio** (fosgenas, chloras);
- **psichocheminės** (tremorinas, lizergino rūgštis, „BZ (bi-zet)“, haliuciogenai);
- **dirginančios, ašarojimą sukeliančios** (adamsitas, „CS (si-es)“, choracetofenonas).

Fosgenas ir ciano anglies rūgštis savo toksines savybes aplinkoje išlaiko vos keletą minučių, o ipiritas, zomanas bei Vx dujos žymiai ilgiau – nuo kelių val. iki kelių parų.

Pagrindiniai KNM panaudojimo požymiai:

- aptinkami neįprasti radiniai ar jų fragmentai (paketai, lagaminai, įv.talpos, konteineriai, purškimo įtaisai ir pan.) iš kurių teka neaiškio kilmės skystis; vyksta garavimas ar aerozolio formavimasis; jaučiamas neaiškus kvapas;
- pastebėti (dažniausiai virš gyvenamųjų vietų) orlaiviai ar sraigtasparniai su purškimo sistemomis;
- netoli žemės paviršiaus ore matomas rūko ar garų (aerozolio) debesys, kuris nesusijęs su meteorologinėmis sąlygomis;
- progresuojantis žmonių skaičius su sunkiais neaiškaus pobūdžio arba panašiais sveikatos sutrikimais (traukuliai, kvėpavimo sutrikimai, dezorientacija, pykinimas, odos neįprasti pažeidimai ir kt.);
- masinius gyvūnų (gyvulių) nebūdingas elgesys, jų susirgimai ar žūtis.

Apsaugos priemonės nurodytos savivaldybės civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano 7 skyriuje (70-73 psl.).

6.3. biologinis ginklas

Tai pavojingų biologinių preparatų (PBP) panaudojimas, kuris sukelia masinius žmonių ir gyvulių (gyvūnų) infekcinius (užkrečiamus) susirgimus ar apsinuodijimus, o taip pat ilgą užteršią aplinką.

Dažniausiai panaudojami patogeniniai (**ypač pavojingas ir pavojingas infekcines ligas sukiantys**) mikroorganizmai (bakterijos, virusai, pirmuonys, grybeliai) arba jų produkuojami (gaminami) koncentruoti **toksiniai** (nuodai).

PBP gali būti paskleisti **diversiniu būdu** (iš anksto suplanavimus, slapta užteršiamas vanduo, oras, maisto produktai, pašarai ir t.t.) ir **transmisiniu** – išplatintus ypač pavojingų ir pavojingų

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Pavojaus bei rizikos analizė ir vertinimas Masinio naikinimo ginklas Biologinis ginklas Kitos ginklų rūšys ir priemonės	II. 6/6.3; 7 Data: 2005
---	--	--------------------------------

infekcinių ligų sukėlėjus per jais užkrėstus kraujasiurbius vabzdžius (uodus, erkes, bliusas, muses ir kt.) bei graužikus (peles, žiurkes ir kt.).

pagrindiniai PBP panaudojimo požymiai:

- teritorijai nebūdingų žmonių bei gyvulių (gyvūnų) ypač pavojingų ir pavojingų infekcinių ligų ar apsinuodijimų pasireiškimas;
- labai greitas epideminio (epizootinio) proceso vystymasis;
- ligos pasireiškimas būdingas konkrečiai vienai vietai;
- daug pacientų su panašiais sunkiais susirgimo požymiais (aukšta kūno temperatūra, kvėpavimo ar virškinimo trakto negalavimai ir kt.);
- žymus žmonių staigios mirties ir gyvulių (gyvūnų) gaišinimo atveju padidėjimas.

Apsaugos priemonės nurodytos savivaldybės civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano 7 skyriuje (70-73 psl.).

7. Kitos ginklų rūšys ir priemonės

Šiai grupei priskiriami:

- **lazeriai***;
- **akustinių ir mikrobangų generatiriai***;
- **paskutiniai genų inžinerijos pasiekimų panaudojimas nusikalstamai veiklai***;
- **psichotropinis ginklas***;
- **„nešvari bomba“**;
- **sprogmenys**;
- **įkaitų paėmimas.**

* pažymėtų priemonių panaudojimo mastas leidžia jas laikyti taip pat masinio naikinimo ginklo rūšimi (MNG).

Iki šiol populiariausia teroro aktų priemonė – **sprogmenys**. Sprogimo faktoriai (smūgio banga, įkaitusios dujos ir skeveldros) sąlygoja masinį žmonių žūtį ar sunkius sužalojimus, žymius materialinius nuostolius, o taip pat dažnai iššaukia kitas sudėtingas ekstremalias situacijas.

Sprogimui sukelti gali būti panaudoti ne tik standartiniai sprogmenys.

Pagrindinės sprogimų priežastys:

- sukėlus avarijas suslėgto oro sistemoje, kai užsidega kompresoriaus alyvos nuosėdos ant vamzdinių sienelių;
- sukėlus avarijas slėgio induose, kur laikomos suslėgtos degios dujos, kai dėl korozijos indo sienelėse ar dėl paprasto sienelės mechaninio poveikio, joms ištekėjus ar susimaišius su oru, įvyksta sprogimas;
- išpylus degalus uždaroje patalpoje, kur susidaro sprogūs degių dujų ar garų ir oro mišiniai, kurie nuo liepsnos, žarijos ar kibirkšties gali sprogti;

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Pavojaus bei rizikos analizė ir vertinimas Veiksmų organizavimas Masinio naikinimo ginklas Kitos ginklų rūšys ir priemonės Reaguojančių specialiųjų tarnybų funkcijos	II. 7/III. 8,8.1 Data: 2005
---	---	------------------------------------

- sukėlus garų sprogius, kai skystis verda itin smarkiai (pvz. išlydytas metalas ar šlakas susiliečia su vandeniu);
- sukėlus sprogimą kietųjų medžiagų dulkėse ar pluošte, kurios, įgavę degių garų savybes, sprogs (metalo dulkės, miltai, anglies dulkės, metano dujos ir kt.);
- sąmoningai pažeidus cheminių ir sprogstamųjų medžiagų krovimo, gabenimo ir sandėliavimo taisyklės.

„**Nešvari bomba**“ – tai bomba, kurioje be įprastinių sprogmenų joje yra įkomponuoti papildomi elementai (pvz. radioaktyvios medžiagos), padidinantys naikinantį efektą.

Įkaitų paėmimas – tai dar viena teroristinių aktų įgyvendinimo forma, tačiau reagavimas šios ekstremalios situacijos atveju yra ne civilinės saugos institucijų kompetencijoje.

Galimos problemos teroristinių aktų atvejais:

- spec. tarnybų ir suinteresuotų institucijų nepakankamas išankstinis bei visapusiškas pasirengimas vykdyti priskirtas funkcijas;
- susidariusios situacijos įvertinimo sudėtingumas;
- didelės apimties, sudėtingumo ir ilgai besitęsiantys darbai bei patirties stoka;
- reaguojančių institucijų gausa, tarpžinybiniai barjerai ir tarpusavio veiksmų koordinavimo problemos;
- į nelaimės zoną patekusių žmonių panika bei stresas ir jų žuvusių ar sužalotų artimųjų emocijos;
- psichologinis diskomfortas vykdomiems gelbėjimo ir padarinių likvidavimo darbus bei jų nervinis išsekimas;
- visuomenės ir žiniasklaidos hiper aktyvus dėmesys.

III. VEIKSMŲ ORGANIZAVIMAS

8. Reaguojančių specialiųjų tarnybų funkcijos

Čia pateikiamos pirmųjų reaguojančių institucijų (tarnybų) funkcijos, kurių veikla organizuota nenutrūkstamai visą parą.

8.1. priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba:

- atlieka situacijos pirminį įvertinimą, vykdo darbų vietos žvalgybą, nustato saugias darbo zonas ir organizuoja skubų žmonių iškeldinimą iš įvykio židinio („raudonos“ zonos);
- vykdo nukentėjusių paiešką ir gelbėjimą iš apgriautų ar sugadintų ar sugriautų, degančių, užterštų kenksmingomis medžiagomis patalpų (pastatų);
- lokalizuoja ir slopina cheminius, radiacinius ar neaiškios grėsmės incidentus;
- suteikia pirmą medicininę pagalbą nukentėjusiems ir evakuoja juos į nepavojingą zoną;
- gesina įvairaus pobūdžio gaisrus;

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reaguojančių specialiųjų tarnybų funkcijos	III. 8,8.1 Data: 2005
---	---	------------------------------

- vykdo operacinį vadovavimą ir kitų žinybų pajėgų veiksmų koordinavimą incidento vietoje (įvykio židinyje);
- informuoja savivaldybės ir kitas teritorines suinteresuotas institucijas apie nelaimę, vykdomas priemones ir su jomis bendradarbiauja;
- pagal kompetenciją atlieka įvykio tyrimą, radiologinio pobūdžio monitoringą ir aplinkos nukenksminimo darbus;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguoja tarnybos atstovą į valdymo centro posėdį.

8.2. policija:

- vykdo ekstremalaus įvykio vietos apsaugą, kontroliuoja transporto ir žmonių, pasitelktų pajėgų judėjimą nelaimės zonoje;
- padeda gelbėtojams vykdyti skubią gyventojų evakuaciją;
- registruoja nukentėjusius (sužeistuosius) ir organizuoja žuvusių identifikavimą;
- padeda užtikrinti turto apsaugą;
- pagal kompetenciją atlieka įvykio tyrimą;
- dalyvauja gyventojų perspėjime ir jų evakuacijos procese;
- vykdo teritorijų, kurioms taikomas karantino režimas, ribų apsaugą, viešosios tvarkos palaikymą bei kitas karantines priemones;
- vadovauja sprogimo, pranešimo apie sprogmenį ar grasinimą susprogdinti atvejų tyrimams ir koordinuoja kitų tarnybų ar institucijų veiksmus šių įvykių vietoje;
- vykdo numatytas funkcijas socialinio pobūdžio ekstremalių įvykių (situacijų) atvejais ir teroristams paėmus įkaitus;
- informuoja savivaldybės ir kitas teritorines suinteresuotas institucijas apie nelaimę, vykdomas priemones ir su jomis bendradarbiauja;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant tarnybos atstovą į valdymo centro posėdį.

8.3. greitosios medicinos pagalbos tarnyba:

- teikia pirmąją medicininę pagalbą sužeistiems ir sergantiems;
- organizuoja nukentėjusiųjų įvykio vietoje sanitarinį švarinimą ir jų transportavimą į medicinos įstaigų stacionarus;
- užtikrina savo pajėgų darbuotojų saugumą ir sveikatą;
- informuoja policiją, civilinės saugos ir kitas suinteresuotas institucijas apie sužeistuosius ir žuvusius;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant įstaigos atstovą į valdymo centro posėdį.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Teritorinių valstybės priežiūros institucijų funkcijos	III. 9/ 9.1; 9.2; 9.3 Data: 2005
---	---	---

9. Teritorinių valstybės priežiūros institucijų funkcijos

9.1. visuomenės sveikatos centras (filialas):

- analizuoja bei vertina pavojų cheminio ir bakteriologinio pobūdžio ekstremalių įvykių (situacijų) atvejais;
- organizuoja ir kontroliuoja žmonių sanitarinį švarinimą;
- nustato pavojingų teritorijų dydį bei ribas ir organizuoja bei vykdo įvestų karantinių ar apribojimų priemonių įgyvendinimą;
- organizuoja, vykdo ir kontroliuoja darbo ir gyvenamosios aplinkos nukenksminimą (neutralizavimą, dezinfekciją, dezinsekciją ir deratizaciją);
- teikia rekomendacijas gyventojams ir privalomuosius nurodymus ūkio subjektams (įstaigoms);
- dalyvauja vykdant užterštos technikos kenksmingumo pašalinimą;
- teikia informaciją aukštesnio lygio visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms, savivaldybės ESVC ir kitoms suinteresuotoms institucijoms;
- bendradarbiauja su gelbėjimo pajėgomis, medicinos įstaigomis, maisto ir veterinarijos tarnyba, aplinkos apsaugos ir civilinės saugos institucijomis;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant tarnybos atstovą į valdymo centro posėdį.

9.2. Radiacinės saugos centras Šiaulių skyrius:

- vykdo ekspozicinės dozės galios matavimus bei tyrimus, juos analizuoja ir vertina susidariusią radiologinę situaciją;
- informuoja Radiacinės saugos centrą ir kitas suinteresuotas institucijas bei tarnybas;
- nustato ir pažymi užterštos vietos (teritorijos) ribas;
- organizuoja ir padeda vykdyti dirbančių pajėgų, evakuotų gyventojų, aplinkos, transporto ir daiktų dozimetrinę kontrolę bei radiologinį monitoringą;
- teikia pasiūlymus dėl apsaugos priemonių taikymo gyventojams ir jų informavimo;
- vykdo deaktyvavimo kokybės priežiūrą;
- dalyvauja priimančias sprendimus dėl skubaus gyventojų evakavimo;
- savo kompetencijos ribose bendradarbiauja su asmens, visuomenės sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos institucijomis, maisto ir veterinarine tarnyba bei kitomis tarnybomis ar institucijomis;
- dalyvauja apskrities ESVC veikloje, deleguoja atstovą į valdymo centro posėdį.

9.3. aplinkos apsaugos agentūra:

- analizuoja ir vertina susidariusią cheminę ir radiologinę situaciją bei taršos poveikį aplinkai;
- teikia rekomendacijas dėl reikalingų apsaugos priemonių taikymo;
- kontroliuoja aplinkos nukenksminimą ir pavojingų atliekų tvarkymą;
- kontroliuoja aplinkos monitoringo vykdymą;
- savo kompetencijos ribose bendradarbiauja su visuomenės sveikatos priežiūros, maisto ir veterinarijos, civilinės saugos ir kitomis suinteresuotomis institucijomis;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant atstovą į valdymo centro posėdį.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Teritorinių valstybės priežiūros institucijų funkcijos Savivaldybės ESVC Kitų įstaigų ir institucijų funkcijos	III. 9/9.4; 10; 11/11.1 Data: 2005
---	---	---

9.4. valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

- analizuoja ir vertina epizodinę situaciją;
- organizuoja ir vykdo priešepizootines priemones nustatytoje apsaugos ir stebėjimo zonoje;
- teikia privalomuosius nurodymus fiziniams asmenims, ūkio subjektams dėl užkrečiamųjų ligų likvidavimo, būtinų sanitarinių, higieninių bei ūkinių priemonių vykdymo ir atlieka jų realizavimo kontrolę;
- vykdo gyvulinės kilmės žaliavų, maisto produktų, geriamo vandens, pašarų radioaktyvaus užterštumo lygio vertinimą ir veterinarinę – sanitarinę ekspertizę;
- kartu su visuomenės sveikatos priežiūros bei kitomis medicinos įstaigomis organizuoja bendrųjų žmonių ir gyvuliams (gyvūnams) užkrečiamųjų ligų likvidavimą bei teikia būtinas rekomendacijas bei informaciją visuomenei;
- savo kompetencijos ribose bendradarbiauja su visuomenės sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, civilinės saugos ir kitomis suinteresuotomis institucijomis;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant atstovą į valdymo centro posėdį.

10. savivaldybės ESVC

- vertina susidariusios ekstremalios situacijos pavojingumo laipsnį žmonėms, turtui bei aplinkai ir jos mastą;
- perspėja savivaldybės teritorijoje esančias valstybės institucijas, ūkio subjektus ir gyventojus apie pavojų arba jo grėsmę, teikia elgesio rekomendacijas;
- organizuoja pagalbą ir materialinį aprūpinimą įvykdo vietoje dirbančioms pajėgoms įvykio vietoje ir padarinių likvidavimui;
- numato padarinių likvidavimo priemonių planą ir organizuoja, koordinuoja bei kontroliuoja reikalingų priemonių įgyvendinimą;
- organizuoja gyventojų evakavimą ir jų apgyvendinimą, nuostolių įvertinimą bei jų atlyginimą ir visuomenės periodinį informavimą;
- siekia užtikrinti visuomenei gyvybiškai būtinų paslaugų tiekimą;
- nustatyta tvarka bei forma teikia informaciją apskrities viršininko administracijos Civilinės saugos departamentui ir apskrities ESVC.

11. Kitų įstaigų ir institucijų funkcijos

11.1 ligoninė

- mobilizuoja ir perorganizuoja įstaigos veiklą – organizuoja ligoninės lovų skaičiaus išplėtimą, išskviečia reikalingą personalą, formuoja specialistų brigadas, esant būtinybei kviečia specialistus ar konsultantus iš kitų medicinos įstaigų;
- informuoja apie susidariusią nepalankią situaciją visuomenės sveikatos priežiūros institucijas, savivaldybę ir bendradarbiauja koordinuojant bendrus veiksmus;
- numato bei įgyvendina veiksmų konkrečiai situacijai planą;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant tarnybos atstovą į valdymo centro posėdį.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Kitų įstaigų ir institucijų funkcijos	III. 11/11.2; 11.3; 11.4; 11.5; 11.6 Data: 2005
---	--	--

11.2. pirminės sveikatos priežiūros centras:

- teikia medicininę pagalbą nukentėjusiems ir sergantiems;
- telkia papildomas medicinos pajėgas;
- koordinuoja pavaldžių padalinių (ambulatorijų, med. Punktų) veiklą, organizuoja jiems metodinės ir techninės pagalbos teikimą;
- stebi gelbėjimo ir padarinių likvidavime dalyvaujančiųjų sveikatos būklę;
- užtikrina būtinosios medicinos pagalbos teikimą evakuotų gyventojų laikino apgyvendinimo vietose (gyventojų priėmimo punktuose);
- stebi gelbėjimo ir padarinių likvidavime dalyvaujančiųjų sveikatos būklę;
- savo kompetencijos ribose bendradarbiauja su ligoninėmis, visuomenės sveikatos priežiūros, civilinės saugos ir kitomis suinteresuotomis institucijomis;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant įstaigos atstovą į valdymo centro posėdį.

11.3. kelių priežiūros tarnyba:

- organizuoja transporto apie pavojingas zonas apvažiavimą;
- vykdo kelių bei kelio konstrukcijų nukenksminimą ir jų atstatymą;
- bendradarbiauja visuomenės sveikatos priežiūros, radiacinės saugos, civilinės saugos ir aplinkos apsaugos institucijomis;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant įstaigos atstovą į valdymo centro posėdį.

11.4. hidrometeorologinė stotis

Jos pagrindinė funkcija – teikti suinteresuotoms institucijoms informaciją apie meteorologines sąlygas ir meteo prognozes artimiausiam laikotarpiui.

11.5. kariuomenės padaliniai:

- padeda identifikuoti KNM ir įvertina susidariusią situaciją;
- teikia pagalbą, saugant ir kontroliuojant pavojingas zonas, valstybinės reikšmės, gyvybiškai ir kitus svarbius objektus, palaikant viešąją tvarką, vykdam žmonių paieškos darbus;
- dalyvauja lokalizuojant bei likviduojant gamtinius plintančius gaisrus;
- talkina, vykdam gyventojų evakuaciją ir jų apgyvendinimą;
- dalyvauja savivaldybės ESVC veikloje, deleguojant įstaigos atstovą į valdymo centro posėdį.

Apskritis viršininko administracijos Civilinės saugos departamentas (CSD) yra sudaręs su apskrities teritorijoje dislokuotais KAM padaliniais sąveikos planus, todėl pastarųjų pajėgų pasitelkimas vykdomas per apskrities CSD.

11.6. Raudonasis kryžius:

- bendradarbiauja su medicinos įstaigomis ir savivaldybės ESVC
- dalyvauja teikiant psichologinę ir kitą pagalbą nukentėjusiems ir gelbstint žmones.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas	III. 12/12.1 Data: 2005
---	---	----------------------------

12. Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas

12.1. vadovavimas

Vadovavimas – tai teisė priimti sprendimus ir organizuoti reikalingų priemonių vykdymą, prisiimant atsakomybę už veiksmų teisėtumą, teisingumą bei jų efektyvumą.

Bendras vadovavimas civilinės saugos operacijoms išskiriamas į tris lygius – *valstybinį, apskrities ir savivaldybės*.

Teroristams panaudojus MNG susidariusi pavojinga teritorija skirstoma į zonas, atsižvelgiant į rizikos laipsnį, t.y.:

- **„Karštoji“ zona** – ji apima įvykio židinį (epicentrą) ir apie jį labiausiai paveiktą pavojingų faktorių bei didžiausią neigiamą poveikį turinčią teritoriją.
„Karštojoje“ zonoje organizuojami šie darbai:
 - nukentėjusių paieška, gelbėjimas ir jų perdavimas medikams;
 - žuvusių išnešimas į „šiltąją“ zoną;
 - mėginių paėmimas MNG identifikavimui;
 - įkalčių ir kitų duomenų rinkimas.
- **„Šiltoji“ zona** – tai sąlygiškai švari teritorija, kurioje vykdomos šios priemonės:
 - telkiami „karštoje“ zonoje dirbančių pajėgų resursai;
 - teikiama pirmoji medicininė pagalba ir dirbančiųjų „karštojoje“ zonoje medicininė apžiūra;
 - steigiamas nukentėjusių sanitarinis švarinimo punktas bei vykdomas užterštų nukentėjusių ir žuvusių nukenksminimas bei jų apskaita;
 - organizuojamas laikinas aukų kūnų saugojimas;
 - žmonių evakuacijos į saugią (neužterštą) teritoriją vykdymas;
 - likusio turto apsauga;
 - nuostolių įvertinimas;
 - įvykio vietoje dirbančių pajėgų ir visų nukentėjusių sanitarinis švarinimas;
 - karantininių postų įsteigimas.
- **„Šaltoji“ zona** – tai nepavojinga (neužteršta) teritorija. Joje organizuojamos šios priemonės:
 - visų buvusių poveikio zonoje nukentėjusiųjų medicininė apžiūra;
 - štabo steigimas;
 - nukenksmintų aukų kūnų laikymas ir jų atpažinimas;
 - tarpinio evako punkto (-tų) organizavimas;
 - rezervinių resursų dislokavimas.

Išvardintose rizikos zonose, priklausomai nuo susidariusios situacijos pobūdžio (MNG tipo) gelbėjimo funkcijas be atskiro nurodymo vykdo priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, visuomenės sveikatos priežiūros institucijos, maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnai (specialistai).

Darbu vadovui yra visiškai pavaldžios visos kitos į šią teritoriją atvykusios pajėgos, neatsižvelgiant į jų priklausomybę ir žinybiškumą. Pastarosios pajėgos privalo vykdyti *darbų vadovo nurodymus, jam atsiskaityti ir derinti su juo savo veiksmus*.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliamų padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas	III. 12/12.1; 12.2; 12.3 Data: 2005
---	---	--

Priklausomai nuo susidariusios ekstremalios situacijos masto (išplitimo) litų reikalingu apsaugos priemonių įgyvendinimui, pagalbos rizikos zonose dirbančioms pajėgoms teikimui ir padarinių likvidavimui *vadovavimas* vykdomas savivaldybės, apskrities ar valstybiniu lygiu.

Savivaldybės teritorijoje tai atlieka savivaldybės ESVC ir kitos savivaldybės institucijos ar pareigūnai – *savivaldybės administracijos direktorius, civilinės saugos ir kiti administracijos padaliniai bei savivaldybės taryba*.

12.2. situacijos vertinimas

MNG panaudojimo atveju susidariusios situacijos vertinimo proceso elementai yra šie:

- **informacijos rinkimas, jos analizė ir tam tikrų prielaidų suformavimas;**
- **susidariusio pavojaus šaltinių (rizikos) identifikavimas;**
- **susidariusios ekstremalios situacijos pobūdžio, jos masto ir galimų padarinių įvertinimas;**
- **reagavimo strategijos ir taktikos nustatymas;**
- **vykdomų priemonių efektyvumo vertinimas ir veiksmų koregavimas;**
- **taršos kitimo stebėjimas (monitoringas);**
- **patirtų nuostolių skaičiavimai.**

Priklausomai nuo šio ginklo rūšies, vertinimas jau prasideda nuo spec. tarnybų ir kitų iš karto reaguojančių kitų institucijų atliktos žvalgybos (tyrimo) metu surinktų duomenų apdorojimo. Vėliau aktyvuojamas savivaldybės ESVC, kuris tai vykdo periodiškai. Teroristams slaptai panaudojus PBP arba kai kurias uždelsto poveikio KNM, situacijos realus identifikavimas prasideda tada, kai paveiktiems pavojingo faktoriaus ima reikštis būdingi klinikiniai požymiai arba kai gaunami paimtų mėginių laboratorinių tyrimų rezultatai.

Ekstremalios situacijos vertinimas gali užsitęsti ir dėl šių priežasčių:

- per didelio egzistuojančio pavojaus reaguojančių pajėgų žmonių sveikatai ir gyvybei;
- nepakankamo apsirūpinimo apsaugos priemonėmis ir reikalinga įranga;
- didelio situacijos ir jos padarinių masto;
- sudėtingų bei nepalankių meteorologinių sąlygų.

12.3. perspėjimas ir visuomenės informavimas

Lietuvos Respublikoje yra nustatyti aštuoni civilinės saugos signalai, tačiau teroristams panaudojus MNG visuomenės perspėjimui bus panaudoti tik penki, t.y.:

- „Dėmesio visiems“;
- „Radiacinis pavojus“;
- „Cheminis pavojus“;
- „Oro pavojus“;
- „Oro pavojaus atšaukimas“.

Perspėjimas savivaldybės teritorijoje įgyvendinimas pasinaudojant šiais būdais bei priemonėmis:

- teritorinės spec. tarnybos, valstybės priežiūros ir savivaldybės institucijos – aparatūra P – 160 (P-164), fiksuotu, mobiliu ir elektroniniu ryšiu;
- gyventojai ir ūkio subjektai (įstaigos) – vietinio valdymo elektros sirenomis, vietine (regionine) radija, televizija, policijos ir kitais, turinčiais įgarsinimo aparatūrą, automobiliais bei pasiuntiniais;

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas	III. 12/12.3; 12.4;12.5 Data: 2005
---	---	--

- visi subjektai – centralizuoto valdymo elektros sirenomis, Lietuvos radijo retransliavimo aparatūra ir respublikine televizija bei spauda.

Už gyventojų (darbuotojų) perspėjimą ir jų periodinį informavimą teroro aktų atveju panaudojus MNG savivaldybės lygmenyje atsakingi yra :

- **įvykio židinyje ir apie jį esančiose „karštoje“ bei „šiltoje“ zonos** – gelbėjimo darbų ir ūkio subjektų (įstaigų) vadovai;
- **likusioje teritorijoje** – seniūnijų seniūnai, savivaldybės administracijos direktorius ir ESVC visuomenės informavimo grupė.

Duomenys apie turimas technines perspėjimo – informavimo priemones pateikti civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano išteklių žinyne (3 priedas).

12.4 ryšiai ir informacinių pranešimų teikimas

Informacijai priimti ir perduoti teroro aktų atvejais savivaldybėje naudojamos šios ryšio rūšys:

- **fiksuotas telefono ryšys;**
- **kompiuterinis (elektroninis) ryšys;**
- **mobiliusis ryšys;**
- **radijo ryšys;**
- **pasiuntiniai (kurjeriai).**

Spec. tarnybos turi radijo ryšio priemones, kurios užtikrina savo žinybinių pajėgų valdymą.

Visi savivaldybės valdymo institucijų, savivaldybės teritorijoje esančių tarnybų, suinteresuotų struktūrų vadovai ir ESVC nariai turi mobiliuosius telefonus.

Savivaldybės ESVC ryšį ir jo patikimumą užtikrina šio centro ryšių grupė.

Informacijos perdavimas suinteresuotoms institucijoms vykdomas teikiant nustatytais terminais formalizuotus informacinius pranešimus **ES-1, ES-2 ir ES-3** (pavyzdžiai pateikti plano priede Nr.5, Nr.6, Nr. 7)

12.5. medicinos pagalbos teikimas

Šio pobūdžio priemonės skirstomos į šešias kategorijas, t.y.:

- **nukentėjusių paieška ir gelbėjimas;**
- **pirmoji medicinos pagalba;**
- **medicininė apžiūra;**
- **ambulatorinis gydymas;**
- **stacionarinis gydymas (hospitalizavimas);**
- **reabilitacija.**

Nukentėjusiųjų paieška, jų gelbėjimą ir pirmąją pagalbą „karštoje“ rizikos zonoje vykdo priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pajėgos ir kitos specialiosios civilinės saugos formuotės.

Pirmoji medicinos pagalbos organizavimas sutelkiamas „šiltoje“ pavojaus zonoje. Be to čia vykdoma ir dirbančių „karštoje“ zonoje pajėgų personalo medicininė apžiūra. Tai atlieka medikai profesionalai iš greitosios medicinos pagalbos tarnybos.

Medicininė apžiūra ir ambulatorinį gydymą visų kitų buvusių poveikio zonoje organizuoja pirminiai asmens sveikatos priežiūros centrai ir jiems pavaldžios įstaigos (ambulatorijos ir med. punktai).

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas	III. 12/12.5; 12.6; 12.7 Data: 2005
---	---	--

Už stacionarinės medicininės pagalbos paslaugų teikimą yra atsakingos ligoninės Reabilitacija – tai galutinis nukentėjusių sveikatos atstatymo etapas. Jį užtikrina reabilitacijos centrai, sanatorijos ir panašią veiklą vykdančios įstaigos.

Duomenys apie išvardintų medicinos įstaigas pateikti civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijos plano išteklių žinyne (4 priedas).

12.6. Žmonių sanitarinis švarinimas ir transporto nukenksminimas

Po MNG panaudojimo, siekiant išvengti ar sumažinti papildomą rizikos faktorių žalingą poveikį žmogaus sveikatai ar gyvybei ir užkirsti užkrato tolimesnį išplitimą vykdant nukentėjusių transportavimą į medicinos įstaigas bei evakuaciją, organizuojamas **žmonių sanitarinis švarinimas ir transporto nukenksminimas**.

Užteršto KNM atveju šis procesas vadinamas **degazacija**, radioaktyvaus užteršimo – **deaktyvacija**, o panaudojus PBP – **dezinfekcija**.

Sanitarinis švarinimas skirstomas į pirminį ir galutinį.

„Geltonos“ rizikos zonos išoriniame perimetre steigiami sanitarinio švarinimo punktai, kuriuose vykdomi šie darbai:

- **nukentėjusių ir žuvusių nukenksminimas;**
- **„karštoje“ zonoje dirbančiųjų pajėgų personalo ir jų naudojamos įrangos švarinimas (dekontaminavimas);**
- **visų kitų buvusių MNG poveikio zonoje nukenksminimas.**

Priklausomai nuo darbų apimties, įrengiamas vienas ar keli sanitarinio švarinimo punktai.

Sanitarinio švarinimo organizavimo schema pateikta plano priede Nr. 1.

Žmonių sanitarinį švarinimą organizuoja asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, o joms pagalbą teikia maisto ir veterinarijos tarnyba, radiacinės saugos bei aplinkos apsaugos institucijos ir savivaldybės ESVC.

Aplinkos užteršimo MNG priemonėmis „šiltos“ ir „šaltos“ rizikos zonų ribose įrengiamas transporto priemonių nukenksminimo punktas arba punktai (TNP).

Transporto nukenksminimo organizavimo schema pateikta plano priede Nr. 2.

12.7. evakuacija ir apgyvendinimas

EVAKAVIMAS – tai organizuotas gyventojų iškeldinimas iš sveikatai ar gyvybei pavojingų vietų, sudarant jiems minimalias gyvenimo sąlygas.

Atsižvelgiant į teroro aktų atveju panaudoto MNG sukeltas pasekmes gyventojų evakavimas gali būti **laikinas, ilgalakis ir negrįžtamas**.

Evakuacija organizuojama per gyventojų surinkimo ir tarpinius evakavimo punktus.

Evakuotų gyventojų priėmimo punktų sąrašas nurodytas savivaldybės civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano priede Nr. 8.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas	III. 12/ 12.7
	Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas	Data: 2005

GYVENTOJŲ EVAKAVIMO PANAUDOJUS MNG ORGANIZAVIMO S C H E M A

Nepriklausomai kokiomis priemonėmis gyventojai evakuojami (nuosavu, juridiniams asmenims priklausančiu ar savivaldybės skirtu transportu), jie tai vykdo per tarpinius evakavimo punktus.

Gyventojų evakavimui organizuoti savivaldybėje sudarytos šios struktūros:

- evakavimo komisija prie ESVC;
- gyventojų surinkimo punktai;
- tarpiniai gyventojų evakavimo punktai;
- evakuotų gyventojų priėmimo komisijos;
- evakuotų gyventojų priėmimo punktai.

Atsižvelgiant į ekstremalios situacijos mastą ir pavojų gyventojams, sprendimą dėl jų evakavimo priima ir evakavimui vadovauja:

- „karštoje“ rizikos zonoje (būtina gyventojus iškeldinti skubiai) – priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybos, policijos pareigūnai bei ūkio subjektų (įstaigų) vadovai;
- iš kitos pavojingos teritorijos – savivaldybės administracijos direktorius arba (ESVC vadovas).

Pagrindinė gyventojų evakavimo organizavimo valdymo institucija yra **gyventojų evakavimo komisija** prie savivaldybės ESVC. Komisija sudaryta iš savivaldybės administracijos, padalinių ir tarnybų vadovų ar jų pavaduotojų, medicinos, policijos ir kitų tarnybų atstovų, kuriai vadovauja savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu priskirtas vadovas. Evakavimo komisija organizuoja gyventojų iškeldinimą iš sveikatai ar gyvybei pavojingų vietų, jų priėmimą, apgyvendinimą iš anksto numatytuose vietose ir būtinausių paslaugų suteikimą evakuotiesiems.

PASTABA. Šiaulių m. savivaldybė, atsižvelgdama į valstybės užduotį, yra suplanavusi autotransporto pateikimą gyventojų evakavimui į Utenos apskritį radiacinės avarijos atveju Ignalinos AE.

Sprendimą dėl evakuotų gyventojų grįžimo į nuolatinės gyvenamąsias vietas priima savivaldybės direktorius.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Reagavimo ir padarinių likvidavimo organizavimas Civilinės saugos veiksmai	III. 12/12.8 13 Data: 2005
---	--	----------------------------------

12.8. resursų valdymas

Savivaldybėje turimus materialinius, techninius ir finansinius išteklius sudaro:

- teritorinių spec. tarnybų ir valstybės priežiūros institucijų apsirūpinimas technika, įranga, apsaugos ir kitomis jų veiklai būtinomis priemonėmis;
- savivaldybės teritorijoje esančių ūkio subjektų techninės priemonės bei juose sudarytos civilinės saugos formuotės;
- savivaldybėje sudarytos civilinės saugos formuotės;
- savivaldybės rezervo civilinės saugos priemonės, saugomos savivaldybėje;
- savivaldybės administracijos direktoriaus finansinis fondas, skirtas ekstremalių situacijų bei jų padariniams likviduoti.

Papildomai savivaldybė gali pasinaudoti apskrities viršininko administracijoje saugomomis civilinės saugos valstybės rezervo priemonėmis, materialine – technine ir kutų apskrities savivaldybių (per regiono plėtros tarybą) ir KAM padalinių pagalba (per apskrities Civilinės saugos departamentą) ir LR Vyriausybės teikiama parama.

Turimų ir papildomų išteklių panaudojimas vykdomas vadovaujantis savitarpio sutartimi, sąveikos planais ir oficialiais prašymais.

Savivaldybių civilinės saugos formuotės, atsižvelgiant į gyventojų skaičių, sudaromos teritoriniu principu ir mobilizacijos pagrindu, o jų aprūpinimas materialinėmis – techninėmis priemonėmis pagal nustatytas normas ir tvarką vykdomas iš civilinės saugos priemonių valstybinio rezervo.

Pagal pasirengimo trukmę atlikti civilinės saugos užduotis ekstremalių situacijų atvejais formuotės skirstomos į *įprastosios, sustiprintos ir nuolatinės parengties*.

Nuolatinės parengties yra energetikos ir komunalinių tinklų avarinės – techninės formuotės, kurios 24 val. per parą pasirengusios atlikti reikalingas užduotis.

Sustiprintos parengties formuotėms priskiriamos radiacinės – cheminės apsaugos grupės, kurių pasirengimui vykdyti numatytas užduotis skiriama 4-6 val..

Kitos civilinės saugos formuotės vadinamos *įprastosios parengties*, kurioms pasiruošti užduotims atlikti reikia 12-24 val..

Pagalbos teikimo koordinavimą apskrities mastu vykdo pradinėje stadijoje apskrities viršininko administracijos Civilinės saugos departamentas, o vėliau apskrities ESVC.

13. Civilinės saugos veiksmai

Visų reaguojančių institucijų veiksmai pateikiami veiksmų kortelėse, atsižvelgiant į panaudoto MNG pobūdį ir padarinių mastą. Veiksmų kortelėse surašomos visos reaguojančios institucijos ir jų veiksmai (pagal kompetenciją), prisilaikant reagavimo nuoseklumo.

Veiksmų teroro aktų ir masinio naikinimo ginklo panaudojimo atvejais sukeliama padarinių likvidavimo planas	Veiksmų organizavimas Civilinės saugos veiksmai	III. 13 Data: 2005
---	--	---------------------------

Pateikiame reagavimo į teroro aktą ir jo sukeltų padarinių likvidavimą dalyvių veiksmų kortelės pavyzdį.

Veiksmų eiliškumas (nuoseklumas)	Veiksmai	Dalyviai
1.	<i>Pirminis informacijos (pranešimų) perdavimas</i> spec. tarnyboms, valstybės priežiūros ir savivaldybės institucijoms ir apskrities Civilinės saugos departamentui	Informacija apie įvykdytą teroro aktą ir jo sukeltus padarinius disponuojantys subjektai (suinteresuotos tarnybos ir institucijos, ūkio subjektai ir įstaigos, gyventojai)
2.	Reagavimas ankstyvoje ekstremalios situacijos stadijoje: - gautos informacijos analizė ir pirminių veiksmų taktikos pasirinkimas; - situacijos vertinimas įvykio vietoje; - rizikos ar saugos darbo zonų nustatymas, jų žymėjimas bei pajėgų išdėstymas; - nukentėjusių ir visų kitų iškeldinimas iš sveikatai ar gyvybei pavojingos zonos; - pavojingų faktorių slopinimas ir lokalizavimas; - informacijos apie situaciją ir vykdomas priemones teikimas savivaldybei ir apskrities CSD.	- teritorinės spec. tarnybos (01,02, 03 ir avarinės tarnybos); - teritorinės valstybės priežiūros ir savivaldybės institucijos (asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros aplinkos apsaugos bei radiacinės saugos įstaigos, maisto ir veterinarijos tarnyba, savivaldybės civilinės sauga)
3.	Reagavimo mobilizavimas: - savivaldybės ESVC aktyvinimas; - situacijos išplėstinis vertinimas ir strateginės veiksmų taktikos nustatymas; - pajėgų bei išteklių telkimas situacijos ar jos padarinių lokalizavimui; - sanitarinis švarinimas; - poveikio zonoje buvusių žmonių medicininė apžiūra; - žmonių evakuacija iš jų sveikatai ar gyvybei pavojingos zonos;	- spec. tarnybų pajėgos; - teritorinės valstybės priežiūros institucijos; - savivaldybės ESVC; - savivaldybės civilinės saugos formuotės; - apskrities CSD ir ESVC; - teritoriniai KAM padaliniai; - nacionalinio saugumo ir kitos teisės saugos institucijos; - ekspertai; - žiniasklaida
4.	<i>Veiksmai stabilizavus ekstremalią situaciją:</i> - padarinių įvertinimas; - padarinių likvidavimas; - periodinis visuomenės ir valstybės valdymo institucijų informavimas	-savivaldybės ir apskrities ESVC bei valstybinio lygio valdymo institucijos (sudarytos komisijos ar darbo grupės); - rangovai; - žiniasklaida
5.	<i>Galutinė reagavimo stadija</i> – nuostolių įvertinimas ir jų kompensavimas	- savivaldybė, apskrities ar respublikos lygmens institucijų sudarytos komisijos; - savivaldybės taryba; - LR Vyriausybė; - draudimo kompanijos